

Ali Rıza Berkem

1908 - 2007

YÜZYILLIK BİLİM ÇINARI "HOCALARIN DEDESİ" ALİ RIZA BERKEM'İN 99 YILLIK YAŞAM ÖYKÜSÜ

Yaklaşık bir asır önce, 1908'de İzmir'in Seferihisar İlçesinde başlayan yaşam öyküsü ne kadar çok renkli, canlı, dramatik, olaylara tanıklık etmişti. Ali Rıza Berkem dünyaya geldiği andan itibaren farklılığı, kişiliğinin ayrıcalıklı yapısını hissettirmişti. Yaşamı, doğduğu küçücük İlçenin sınırlarının çok ötesinde fırsatlar sunuyordu ve o sahip olduğu sıra dışı özellikleri ve olağanüstü yapısıyla son nefesini verirken her anı doyusuya yaşamış bir hayati, iç huzuruyla geride bırakacak yoğunlukta yaşayacaktı. Doksan dokuz yıllık ömrünü tamamladığında onu seven dostları ve yakınlarının Gözyaşlarını olağan karşılamak gerekirdi; çünkü ona onunla geçirdikleri, paylaştıkları, yaşadıkları hayata doyamamışlardı.

Onun soluğunu hissetmek, onunla yaşanan ana ortak olmak, zengin anılarını dinlemek, insanı rahatlatan, iç huzuru veren dingin kişiliğinin sıcaklığını hissetmek artık anılarda kalmıştı. Ancak yaşamış hatıralar kaleme alınarak onu tanıyan veya tanımayan insanlara aktararak kişiliğini ölümsüzleştirmek mümkün olacak ve onu tanımak şansını yakalamışların minnet borcunu ödemelerine fırsat olacaktı. Asırlık çınarın çocukluk yılları, düşman İşgali altında olan bir İlçede geçer. İşgal üç yıl dört ay devam eder ve Ali Rıza Berkem o yıllarda hayatına yön veren, İlke ve devrimlerini İçtenlikle benimseyip hayatının her alanına uyarlayan "Mustafa Kemal" İsmi ile tanışır. Yunan işgalinin ne zaman biteceğini endişe içerisinde sorduğu babası, Mustafa Kemal adında bir kumandanın halkın desteğini alarak kurtuluş mücadelesi başlattığını ve er geç bağımsızlık ve özgürlük güneşinin doğacağını söylediğinde yüreğinde İlk kez ulu öndere sevgi ateşi parlar. Bu sevgi o denli tutkudur ki Türk süvarileri Yunan İşgaline son verdiğinde Seferihisar Zukur Mektebi İptidaisini (Erkek İlkokulu) bitirip eğitimine bugünkü Atatürk Lisesi o günkü İzmir Erkek Lisesi'nde devam ettiği yıllarda, Ali Rıza evci olarak çıkıp ziyarete gittiği halasının evinden Kemal Paşa'nın subay kıyafetli bir fotoğrafını İzinsiz olarak almak cesaretini gösterir. Ali Rıza Berkem, tüm yaşamı boyunca sözde değil özde Atatürkçü olarak onun gerçekleştirdiği devrimlerin ve öne sürdüğü İlkelerin sürekli savunucusu olur.

Toplumumuzun içine girdiği tüm kargaşalardan çıkış yolunun Atatürk ilkeleri doğrultusunda toplanmak olduğuna içtenlikle inanır.

Anılarını anlatırken, ilk kez Mustafa Kemal'le karşılaşmasını hayatının dönüm noktalarından biri olarak ifade eder. Mustafa Kemal İzmir gezisi sırasında Ali Rıza Berkem 'in öğrencilik yaptığı İzmir Erkek Lisesi'ni ziyarete gelmiş ve sınıfa girmiştir. O

sırada karatahtada Fransızca dersinde yazdıkları Lavoisier'e ait bir cümle vardır. Gazi Paşa, ön sırada oturmakta olan Berkem'e yazıyı okuyup tercüme etmesini söyler.' Tabiatta ne bir Şey kaybolur ne de yoktan var olur.' Mustafa Kemal, kimyanın kurucusu Lavoisier'e ait cümlenin

önemini vurgulayıp, kimyanın yaşanan çağda önemli olduğunu ama gelecekte kişi ve toplum hayatında çok daha önemli bir yere sahip olacağını ifade edip kimya dersine kıymet verip çalışmak gerektiğini ve ileride kimyacılar çok büyük görevler düşeceğini söyler. Mustafa Kemal'e duyduğu

büyük hayranlık ve onunla tanıştığı aralarında geçen diyalog Ali Rıza Berkem 'in gelecekteki kariyerini belirlerken mutlaka etkin bir rol oynar. İki yıl sonra liseyi birincilikle bitirdiğinde öğretmenler kurulu tarafından, Millî Eğitim Bakanlığı'ndan burslu olarak Avrupa'da öğrenim görmek üzere aday gösterilen Berkem, sınavı kazanarak Avrupa'ya gitmeye karar verir. Kuşkusuz bu durum Seferihisarlı tahsildar Mustafa Bey için son derece gurur verici bir olaydır. Zira küçük oğlu Ali Rıza fizik-kimya öğrenimi için yurtdışına gönderilecek başarılı öğrencilerden biridir. Seferihisar'ın İleri gelenlerinin din adamı olarak yetiştirilmesini

öngördükleri Ali Rıza, İleri görüşlü aydın babasının sırf onu okutabilmek için hiçbir fedakârlıktan kaçınmaması sayesinde Avrupa'da eğitim alacak ve ülkesine hizmet edebilecektir. İlkokuldan başka hiçbir eğitim kurumu olmayan Seferihisar'da, 1935 yılına kadar liseye devam etmiş tek kişinin Ali Rıza Berkem olduğu düşünülürse tahsildar Mustafa Bey'in ne denli İçinde yaşadığı toplumdan ileri bir düzeyde olduğunu anlayabiliriz.

Ali Rıza, Avrupa'ya hareketinden bir gün önce, eğitimde geçirilecek sürenin İki katı mecburi hizmet Şartı için, noterden çıkarılması gereken kefalet senedinin olmaması nedeni ile Avrupa'ya gidememe tehlikesi ile karşı karşıya kalır. Avrupa sınavını kazanmış olması nedeniyle, hayatındaki diğer alternatifleri değerlendirme dışı bırakmış

olduğundan trajik bir durumla karşı karşıya kalır. O noktada Ali Rıza, tesadüflerin ve şansın da hayatın vazgeçilmezleri olduğunu öğrenecektir. Yapılacak hiçbir şeyin olmadığı düşüncüğü sırada tesadüfen yolda yürürken karşılaştığı okul arkadaşı ona yardım elini uzatacak; iki kefil bularak noterden gerekli belgeleri çıkarmasına yardımcı olacaktır. Bu olay sonucunda Berkem, her İnsanın bir alın yazısı olduğunu ve İlahi takdire inanmak gerektiğini, ayrıca ihtiyacı olan herkese karşılık beklemeden yardım eli uzatmanın insanı ne denli zenginleştirdiğini öğrenir. 1928 yılının Eylül ayında Fransa'ya giden Berkem, ülkesine duyduğu sevgi, bağlılık ve sorumluluk duygularının etkisi ile olağanüstü performans göstererek üç yıl içinde alınması gereken sertifikaların yanı sıra, uygulamalı kimya ve fizikokimya sertifikalarıyla, kimya mühendisliği diplomasını da en İyi dereceyle alır. Montpellier Üniversitesi'ndeki okul birinciliği Berkem'e Coulouma Ödülünü kazandırır. Üniversite tarihinde ilk kez bir yabancıya verilen bu ödül, Berkem için müthiş bir gurur kaynağı olur; aynı zamanda insanlar arasında hiçbir ayırım yapılmaksızın, hakkın hak edene verilmesi gerektiği ilkesine yaşamında sıkı sıkıya bağlı kalınması gerektiğine inanır.

1932 yılında Türkiye'ye dönen Ali Rıza Berkem, mezun olduğu İzmir Erkek Lisesi'nde fizik öğretmenliğine atanır. Ancak bir yıl sonra, zamanın Milli Eğitim Bakanı Dr. Reşit Galip'ten aldığı mektup yaşamında yeni bir dönüm noktası olur. 1 Ağustos 1933 tarihinden itibaren Yeni İstanbul Üniversitesi'nde aday profesör muavinliğine atanır. Bu mektup, Berkem'i kendi deyişyle yaşamının sonuna kadar sürecek, üyesi olmakla daima şeref duyduğu en yüksek kültür ocağına hizmete atamaktadır. Atatürk'ün cumhuriyetin kuruluşundan bu yana hesaplarını yaptığı ve alt yapısını hazırladığı büyük bir atılımın, Yeni Türk Devleti'ni uygar devletler düzeyine çıkaracak bir reformun, "1933 üniversite reformunun" çağrısıdır. İstanbul Üniversitesi'nin başlangıcı sayılan Dâr-ül Fünûn, 1850'li yıllarda kurulmuş; Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulduğu 1923 yılına dek belli bir gelişme göstermiş olmasına rağmen özgün, ciddi, topluma yararlı, bilimsel çalışmaların yapılamaması, bilgi üretilmemesi, giderek sığ skolastik bir alana kayması nedeniyle süresini doldurmuştur.

Yeni Türk Devleti hedeflerini gerçekleştirebilmek için, çağın gereklerine uyan yüksek öğretim kurumlarına, yani üniversitelere gereksinim duyuyordu ve bu alanda köklü değişimler yapabilmek için TBMM 1933 yılında Dâr-ül Fünun'un kapatılmasına karar vermişti. Yeni üniversitenin

öğretim kadrosunu, Dâr-ül Fünun'un kadrosundan değişime ayak uydurabilecek ve benimseyecek öğretim elemanları, Hitler faşizminden kaçan Avrupalı bilim adamları, Atatürk'ün önerisi ile başarılı lise öğrencileri arasından seçilerek Avrupa'ya gönderilen ve öğrenimini tamamlayarak geri dönenler oluşturuyordu. Ali Rıza Berkem, 1933 üniversite reformunun çekirdek kadrosunda yer almıştır.

İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi'nde yarım asırdan fazla sürecek akademi yaşamına fizik kimya profesör yardımcısı olarak başlayan Berkem, bir yıl sonra başına getirileceği Fizikokimya Kürsüsü 'nü 1936 yılına kadar yönetir. Daha sonra İki yıl süre İle Montpellier Üniversitesine giden Berkem, 1938 yılında Tungstenler Kimyası adlı teziyle doktorasını tamamlayıp yurda döner ve Fizikokimya Kürsüsü 'nün başına getirilir. 1942 yılında kürsünün içinde bulunduğu Zeynep Hanım Konağı'nda çıkan yangında öğrenci laboratuvarının tahrip olmasının yanı sıra, yarım kalan bir araştırmasıyla birlikte evci çıktığı halasının evinden ödünç (!) Aldığı Atatürk fotoğrafı da yanar. Manevi değeri olan fotoğrafı asla geri getirmek mümkün olamazdı ama Atatürk sevgisi ve bağlılığı yüreğindeki son nefesini verene dek sürecekti.

1950 yılında Fizikokimya Kürsü profesörlüğüne seçilen Berkem, 1955 yılında ABD'deki Oregon Üniversitesi'nde misafir profesör olarak bulunur ve 1956 yılında "Oak Ridge of Nuclear Studies" Enstitüsü'nde Radioisotop tekniği üzerinde ihtisas yapar. 1962- 1966 arası İki dönem Fen Fakültesi dekanlığına seçilir ve daha sonra 1967 yılında, kurucusu olduğu, Kimya Fakültesi'ne geçer ve bu fakültenin üç dönem dekanlığına seçilir, 1957 yılından itibaren emekli olduğu 1978 Aralık ayına kadar devamlı olarak İstanbul Üniversitesi senatosu Üyesi ve 1962 yılından itibaren de aynı dönemde Üniversitelerarası Kurul Üyeliği yapar. 1963-1987 yılları arasında, önceleri Galatasaray Mühendislik Yüksek Okulu ve daha sonra bu okulun dönüştüğü Yıldız Teknik Üniversitesi Mühendislik Fakültesi 1987-1993 yıllarında İstanbul Kimya Mühendisliği Bölümü'nde öğretim üyeliği; Üniversitesi'nde sözleşmeli öğretim üyeliği ve 1934-1941 yıllarında da Maltepe Askeri Lisesi'nde öğretmenlik yapar. 20 Kasım 1992 tarihinde İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Konferans Salonu'nda düzenlenen bir törenle hocalığının 60'ıncı yılı kutlanır. Üniversitelerarası Kurul, tarihinde İlk kez, "Tükenmez azmi, enerjisi ve sıcak dostluğuyla kendini Türk yüksek eğitime adanmış olan Prof. Dr. Ali Rıza Berkem'e şükranlarımızla" plaketini takdim eder. Türk kimyacıları 1989 yılında düzenledikleri bir törenle Profesör Berkem Hoca'ya, kimyacıların duayeni anlamında 'Şeyh- ül Kimyagerin" payesini verirler. İstanbul Üniversitesi Senatosu, 2.9.1993 tarihli toplantısında ve Anadolu Üniversitesi Senatosu' da 17.06.1998 tarihli toplantısında Prof. Dr. Ali Rıza Berkem'e yaptığı

üstün hizmetler nedeni İlc üniversitelerinin ' ŞEREF DOKTORU' unvanını verirler. Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) tarafından, "Ülkemizde kimya biliminin kurumsallaşması yolunda yaptığı çalışmalar ve bu alanda çok sayıda bilim adamının yetiştirilişine ortam ve olanak hazırlanması" nedeniyle Ali Rıza Berkem'e 2002 TÜBİTAK Hizmet Ödülü verilir Ayrıca kimya sanayine yaptığı hizmetler nedeniyle Fransız "Societe de Chimie Industrielle" ve "Türkiye Kimya Sanayicileri Demeği" tarafından Şeref Üyeliği ve birçok fakülte ve kuruluş tarafından şükran plaketleri ve

TC Çevre Bakanlığı tarafından da Çevre Ödülü verilmiştir. Profesör Berkem, öğrenci sorunlarıyla daima yakından ilgilenmiştir. 1941 yılında Fen Fakültesi talebe Cemiyeti'ni kurmuş ve 1952 yılına kadar başkanlığını yapmıştır. Aynı zamanda öğrencilerin yemek sorununun çözülmesine çalışmış ve bu amaç doğrultusunda ÜNYEK (Üniversite Yemek Kurulu)'i kurarak ve 1963-1978 yıllarında başkanlığını yapmıştır. 1975 yılında İstanbul Üniversitesi Spor Birliği'ni kuran Berkem, 1979 yılına kadar birliğin başkanlığını yapmıştır. Ayrıca 1969- 1978 yılları arasında

Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu yönetim kurulu başkanlığı yapmıştır. 1963-1978 yılları arasında TÜBİTAK danışma kumlu üyeliği ve daha sonra Bilim Adamı Yetiştirme Gurubu üyeliği yapmıştır. 1970 yılından itibaren UNESCO Türkiye Milli Komisyonu yönetim kurulu üyeliği ve gençlik komitesi başkanlığı ve Türk Kimya Vakfı kuruculuğu yapmıştır. 36 yıl başkanlığını yaptığı Türkiye Kimya Derneği'nin onursal başkanıdır. Biyokimya mütehasısı kimyager Dürdal Berkem'le evli olup, Emine Erdem, Melek Ünver ve Ayşe Lebriz Berkem adlarında üç kızı ve Mehmet Rıza Erdem, Zeynep Erdem, Can Günşiray, Melisa Ünver ve Ali Berk Ünver adlarında beş torunu vardır.

Ali Rıza Berkem, doksan dokuz yıllık hayatına öyle çok başarı sığdırdı ki satırlar ve sayfalar onun başarı öykülerini anlatmaya yetmez. Yaklaşık otuz kitabın yanı sıra, sayısız bilimsel makale, gazete ve dergi yazıları yayınlamış olan Berkem, yaşamının son döneminde

zamanın çoğunu onursal başkanlığını yaptığı Türkiye Kimya Derneği'nin çalışmalarına ayırıyordu. Emekliliği yaşamının hiçbir döneminde kabul etmemiş; dinamik, enerjik, üretken yaşamını son nefesine kadar sürdürmüştür. Asla İhtiyarlamadan yaşlanan, yaşlandıkça zenginleşen, zenginleştikçe güzelleşen, varlığıyla güven, huzur, mutluluk. Enerji veren çok değerli bir bilim insanım çok özel bir insanı yitirdik. Onu sonsuz yolculuğuna uğurlarken son sözü ona bırakıp, Ali Rıza Berkem'i kendi kaleminden tanıyalım.

Kendimi Tanımlıyorum

Birileri çıkıp da "Hocam kendinizi tanımlar mısınız?" Diye bir öneride bulunmuş olsa, yanıtlım kısaca şöyle olur: Atatürkçüyüm. Müslüman'ım. Bir işe veya bir harekete daima "Besmele" ile başlarım. Allah'la kul arasına girilmesini asla kabul etmem. Laik, demokratik cumhuriyete içtenlikle bağlıyım. Paranın bir amaç değil, bir araç olduğuna inanırım. Tüccar hoca olmayı asla düşünmedim ve olmadım. Çocuklarıma taşınır ve taşınmaz pek bir Şey bırakamıyorum. Bırakacağım tek şey babalarının tertemiz bir geçmişi ki bu da onlara yeter; sanıyorum. Hiçbir kimseyi serveti ve mevkii dolayısıyla kıskanmam ve kıskanmadım. Bütün hayatım boyunca kendim için hiçbir kimseye veya makama en küçük bir istekte asla bulunmadım ama, bunun zararını da gördüm. İhmalciyim. Bugünün işini yarma bıraktığım çok olmuştur ama, bunun zararını da görmüşümdür Ani karar veremem. Uzun yıllar İdareciliğim sırasında bunun hem zararım hem de yararını gördüm.

Lügatimde "Hayır" sözcüğü yoktur. Hayır dersem karşımdakinin üzüleceği düşüncesiyle, "bir düşünelim" derim ki bir bakıma 'hayır' anlamına gelir. Hizmet etmenin kutsal bir görev olduğunu düşündüğümden, bana önerilen görevleri hiçbir zaman geri çevirmemiş ve sorumluluk duygusu içinde sonuna kadar yürütmeğe çalışmışımdır. Üstlendiğim görevlerden, hiçbir zaman, en küçük bir kişisel çıkar beklemedim ve edinmedim. Kibirli değilimdir. Uyumluymumdur. Kolayca kırılmam anma, kırılırsam bunu asla unutmam. İnsanları severim. Onlar hakkında en küçük bir kötülük düşünmem. Din, ırk, mezhep, renk, fakir, zengin olmak benim için asla fark etmez. Ben, insanı, insan olduğu için severim.

Sevgili Eşim Prof. Dr. Ali Rıza Berkem'in anısına...

İlk kez İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi'nde amfi şeklindeki dershanemizde 1949 yılında "Atomistik-Çekirdek Kimyası" dersinde tanıdığım Prof. Dr. Ali Rıza Berkem'in rahatlıkla not tutabildiğim ve hayranlıkla izlediğim, hiç devamsızlık etmediğim dersinden yazılı ve sözlü imtihanı müteakip "yıldızlı pekiyi" olarak (hocanın tabiri ile) son sınıfa geçmiş, bu defa "Elektrokimya" dersi ile yeniden öğrencisi olma şansını elde etmiştim. Çok sevdiğim arkadaşım merhum Perihan Göçmençelesi ile birlikte çok iyi hazırlandığımız imtihanımızı da pekiyi derece ile vererek 1950 Haziran döneminde mezun olmuştuk.

İşsiz geçen bir yılın ardından, İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi Temel Bilimler Biyokimya kürsüsünde başlayan asistanlık ve onu takip eden yıllarda da biyokimya dalındaki uzmanlık sınavlarından sonra görev aldığım SSK İzmir Hastanesi'nde iken biyokimya hocam Prof. Dr. Stary'nin önerisi ile Amerika'da kanser üzerine çalışma yapmayı hedeflemiştim. Bunun için; biyokimya dışındaki bir hocamdan da alınacak referans mektubunu temin etmem gerekiyordu. O sırada İzmir'e sömestr tatiline gelen 8-9 sene önceki eski hocam Prof. Dr. Ali Rıza Berkem beyi, referans mektubunu görüşmek için rahmetli eniştem (baba dostum) aracılığı ile merhum babamla birlikte ziyaret ettik. Ben sabırsızlıkla vermesini istediğim referans mektubunu beklerken, muhterem annelerinin ısrarları ile "evlenme" teklifi aldım. Pek çok sınıf arkadaşımım ve meslektaşımın hayret ve şaşkınlığına neden olacak zorlu bir karar aşamasından sonra; 48 yıl, 8 ay, 21 gün huzur ve mutlulukla geçen bir beraberliğe, hayat arkadaşlığına, 20 Şubat 1958'de nişan ve onu takiben 1 Eylül 1958'de de evlilik töreni ile başladık.

Hocanız olarak tanıdığımız, hatta saygı ve hayranlık ile beraber biraz da korku duyduğunuz bir kişiyi eşiniz olarak görmemiz pek kolay olmayacaktı tabii... Nitekim her evlilikte olduğu gibi ayrı ortam ve şartlarda yetişmiş kişilerin beraberliğinde hiç şüphe yok ki farklı görüş ve davranışlar olacaktı, nitekim olmuştur da. Hiçbir olumlu önerimin Ali Rıza Bey tarafından ilk etapta kabul gördüğünü söyleyemem; ancak mantıklı ve ikna edici ısrarlarım sonrasında zorlukla da olsa önerilerim genelde kabul görmüştür.

Eski öğrencileri çok iyi bilirler; zorlu bir hoca olduğu kadar zorlu bir eş idi... Ama hiçbir öğrencisi yoktur ki kendisini sevmesin, saymasın. Çünkü kendisi de her insanı insan olduğu için hiçbir fark gözetmeksizin sevmiştir, tabii ailesini de. Sık sık Allah'ın kendisini sevdiğini, ona üç hayırlı kız evlat ve eş verdiğini söylerdi. Pek çok konuşmasında önümüzdeki yıl doğumunun 100. (23 Eylül), hocalığının 75. (1 Ağustos), evliliğinin ise 50. (1 Eylül) yılını kutlayacağını ve kendisini dinleyen herkese, "davetlimsiniz" derdi. Yeni Üniversite'nin kuruluşundan itibaren birlikte görev aldığı çok değerli arkadaşlarının dünyadan erken ayrılmaları nedeniyle şaka yollu acele ettiklerini söyler, "Bu güzel dünyadan gitmenin ne gereği vardı." derdi. Yine şaka tarzında, "Öbür dünyayı çok merak ediyorum. Gidip oralarda neler olduğunu görüp öğrenmeyi, sonra tekrar dünyaya gelerek olup bitenleri anlatmayı istiyorum" diyordu. Her zaman olduğu gibi bilgi edinmek, öğrenmek ve öğrendiklerini yıllarca (70 yıl) öğrencilerine, hocalığındaki gibi o güzel anlatımıyla aktarmasını ne kadar isterdik. Her ulusal ve uluslar arası kongrelerde irticalen sunduğu açılış konuşmalarının ve ardından tebliğ aralarında, kahve molalarında etrafını saran sevgili öğrencileriyle yaptığı sohbetleri çok ama çok arayacağız.

Sevgili eşi olarak her gece el ele tutuşarak Allah'ımıza sağlıklı huzurlu mutlu geçen günümüze birlikte şükredişimizi, sevgili babaları olarak evlatları, sevgili dedeleri olarak torunları onu arayacağız. Fakat sıcaklığını hep hissedecek, içimizde yaşatacağız. O hep yanı başımızda olacak...

24 Mayıs 2007 Tarihinde İstanbul Üniversitesi'nde Gerçekleştirilen Prof. Dr. Ali Rıza Berkem'i Son Yolculuğuna Uğurlama Töreninde Prof. Dr. Erdal İnönü'nün Yaptığı Konuşma

Sayın Rektör, Değerli Bilim İnsanları,

Hocaların Hocası Değerli Bilim insanı, iyi Aile Babası, Sosyal Sorumluluklarının Tam sahibi.

Tüm yaşamını kimya biliminin öğretilmesine ve Türkiye de araştırılmasına adanmış Prof.Dr.Ali Rıza Berkem'in kaybı yalnız kimyacılarımız için değil, tüm eğitim ve bilim dünyamız için unutulmayacak büyük bir kayıptır.

Bizim için, benim kuşağım için, gençlik yıllarımızda, üniversite yıllarımızda, uzaktan hayranlıkla izlediğimiz, Sayın Cahit Arf gibi, Sayın Ratıf Berker gibi, ihsan Ketin gibi, Atıf Şengün gibi, ünlü bilim insanlarımızın son temsilcisiydi.

İstanbul Üniversite'sinde yıllarca kimya öğretim ve araştırması yapmış, sonra kimya derneği başkanı olarak topluma kimyayı sevdirmeyi başarmış bir insandı. Kimya bilimi ile kimya endüstrisi arasındaki ilişkilerin daha artması için çok çaba gösterdi. Kişisel dostluklarını Türkiye'ye hizmet için, bilimin yolunu açmak için seferber etti.

Ben kendisinin öğrencisi olmadım, kimyacı değilim. Fen fakültesini Ankara'da okudum ama bilim tarihimize ilgi göstermeye başladıktan sonra, birçok kez kendisini ziyaret ettim ve İstanbul Üniversitesi'nin yakın geçmişi hakkında sorular sordum. Her zaman büyük bir dikkatle sorularıma cevap verdi. Kimya fakültesinin ilk mezunlarından başlayarak 1933'ten sonra İstanbul Üniversitesi'nde hizmet vermiş yabancı hocalara, onlarla beraber çalışan Türk araştırmacılarına ait çok ayrıntılı bilgiler verdi. Hepsinden yararlandım, kendisine burada bir kez daha şükranlarımı ifade ediyorum.

Kimya Derneğinin her yıl yapılan toplantılarında onu başkanlık kürsüsünde görmeye o kadar alışmıştık ki, O hep orada olacak diye düşünüyorduk. Yüreğimize böyle bir inancı yerleştirmişti. Yazık ki doğa yasaları istisna kabul etmiyor. Bundan sonra göremeyeceğiz. Ama kendisini her zaman takdirle, sevgiyle ve saygıyla anacağız.

Şimdi de anısı önünde saygıyla eğiliyorum. Ruhu şad olsun diyorum. Hepinize baş sağlığı diliyorum. Değerli Eşine, Ailesine ve bütün Kimyacılarımıza, bütün bilim dünyamıza başsağlığı diliyorum. Saygılarımı sunuyorum.

24 Mayıs 2007 Tarihinde İstanbul Üniversitesi'nde Gerçekleştirilen Prof. Dr. Ali Rıza Berkem'i Son Yolculuğuna Uğurlama Töreninde Alber Bilen'in Yaptığı Konuşma

Sayın Rektör, Sayın Hocalar, Değerli Meslektaşlarım.

Bugün bir görevi yerine getirmek için huzurunuzdayım. Geçen yıl sevgili hocamızla bir konuşmamızda hocam bana hiç beklemediğim bir anda şunları söyledi.

"Ben Fen Fakültesinde çok hizmet ettim. Bu itibarla ben öldükten sonra cenazemin Fen Fakültesine götürülmesini arzu ediyorum. Ben kızlarımın orada yapacağı okuyacakları konuşmadan sonra bir sanayicinin de konuşma yapmasını diliyorum. Bunu yapacak kişi olarak seni seçtim." Dedi. Doğrusu şaşırılmıştım, ancak bu trajik konuşmaya biraz olsun bir değişim katmak için dedim ki "Hocam bu son derece zor bir görevdir. Düşünün ya ben sizden evvel ölürsem.. Dedim. O da bana "Yok canım bunu düşünme.." Diye cevap vermişti.

Efendim o ölümünü düşünürmüş de, biz o enerji dolu haliyle sevgili hocamızın ölümünü asla düşünmezdik. Ali Rıza Bey yalnız benim için değil, birçoğumuz için çok değerli bir destek idi. Onunla sık sık yapmış olduğum telefon görüşmeleri ve konuşmalar bana ayrı bir zevk verirdi. Onun kadar hümanist, onun kadar çağdaş, medeni bir insan bulmak zordur.

Olayları yakinen takip ederdi. O Atatürkçü düşünceyi derinden benimsemiş, demokrat ve laikliği benimsemiş bir kişiydi. Çok değerli yazıları bunun kanıtıdır. Her zaman yeniliklerin peşindeydi. İlerlemiş yaşına rağmen şaşkıncu bir hafızası vardı. Konferanslarında yaptığı konuşmalar bunu kanıtlamıştır. Her zaman olayları, kanunları, tarihleriyle zikrederdi.

Yıllarca çok sevdiği Türkiye Kimya Derneği'nin başkanlığını büyük bir özveriyle yürüttü. O her yeniliğe, pozitif her girişime destek verirdi. Türkiye Kimya Sanayicileri Derneğini kurma projesini ona bildirdiğim zaman hemen bizlere büyük destek oldu. Ve tüm hazırlık toplantılarına katıldı. Gece geç vakitlere kadar bizimle çalıştı ve engin tecrübesiyle yol gösterici oldu. Kimya Sanayicilerinin böyle bir derneğe sahip olmaları gerektiğini hep söylerdi.

İlk ulusal kimya sanayi kongresine başkanlık etmeyi tereddütsüz kabul etmiştir. Amacı çok sevdiği ülkesinde her yapıcı harekete destek vermektir. Bilgisizlik onun en büyük dertlerindendir. Son olarak hocamızın Genpa'da Kimya Derneği Toplantısında ve Yeditepe Üniversitesi'nde yaptığı güzel konuşmaları hafızamdan hiç çıkmıyor. Ne yazık ki onu bir daha dinleyememenin üzüntüsünü hepimiz yaşayacağız.

Türkiye değerli bir evladını kaybetti. Öyle bir eşi, öyle bir babayı kaybetmenin ne kadar acı olduğunu takdir ederek Sevgili Dürdal Hanım'a, çocuklarına ve değerli damatlarına sabır ve baş sağlığı diliyorum. Sevgili hocamıza Allah'tan rahmet diliyorum. Ruhu şad olsun. Hepimizin baş sağ olsun.

24 Mayıs 2007 Tarihinde İstanbul Üniversitesi'nde Gerçekleştirilen Prof. Dr. Ali Rıza Berkem'i Son Yolculuğuna Uğurlama Töreninde Kızı Melek Sine Ünver'in Yaptığı Konuşma

Cumhuriyet'in ilanından sonra ülkemizde başlayan kültür ve uygarlık savaşına katılan, 1933 Üniversite reformunu gerçekleştirenlerden ve o yıllarda başladığı kimya dalındaki çalışmalarını yarım yüzyılı aşkın sürdüren, farklı üniversitelerde ve ilgili kurumlarda yönetici ve eğitici olarak binlerce öğrenci yetiştiren, tüm yaşamını özellikle eğitim ve öğretim alanına adanmış Türkiye'deki kimyanın başöğretmeni, çok değerli bilim adamı, onurlu, dürüst, sadece soyadını verdiği evlatlarını değil, sevgiyle kalplerini fethettiği birçok insanın babası biricik babamızı Ali Rıza Berkem'i yitirdik.

Babam yaklaşık bir asır önce İzmir'in Seferihisar ilçesinde başlayan yaşam öyküsüne neler sığdırmadı ki; Yeni İstanbul Üniversitesi'nin kurucu üyelerinden hayatta kalan son kişiydi. Bir tarihi... Nerdeyse yüzyıllık çınar olup da tarihe tanıklık etmemek mümkün olabilir mi?

Arada sırada dudaklarından dökülen "Yorgunum dostlar yorgunum" sözü; yüzyıllık Dünya ve Türkiye talihine baktığımızda bunları berrak bir zihinle anımsayabilen biri için ne denli doğru olsa bile, kendi kişisel tarihiyle hiç de örtüşmeyen bir cümleydi.

Birinciliklerle, ödüllerle, burslarla geçen eğitim hayatının ardından Yeni İstanbul Üniversitesi'nin altın çağı da diyebileceğimiz yıllarda yaptığı başarılı hocalık ve bu hocalığı süresince yetiştirdiği sayısız öğrenciler, bilimsel çalışmalar, kimya eğitimine yaptığı katkılar, dekanlığı, başkanlıkları, yöneticilikleri sırasında gerçekleştirdiği atılımlar ve daha niceleri...

Fevkalade bir çalışma temposu içinde, sorumluluklarının bilincinde, yükümlülüklerini yerine getiren, çalışma azmi içinde olan, mesleğini aşkla yürüten, öğrencileriyle gurur duyan bir bilim adamının, "hocaların hocasının" kendisini emekliliğe ayırması düşünülemezdi. Emekliliği asla kabul etmemiş; "Hocaların emekliliği olmaz. Hocalıkta başlama tarihi

vardır ve bu benim için 15 Ağustos 1932'dir. Sonunu Allah bilir." Demişti. Tıpkı yaşlılığı kabul etmediği gibi... Her 23 Eylülde, "Yaşlanmayı kabul etmiyorum ben", torunun dediği gibi "bir yaş daha büyüdüm." derdi.

Doğrudur; hiç kimse çok yaşamış olmakla ihtiyarlamaz. İnsanları ihtiyarlatan ideallerinin gömülmesidir. Babam ideallerini hiçbir zaman yitirmedi. Onu yaşama sınırsızlığı bağlayan, 99 yaşına ulaştıran da bu idealleriydi. Yaşamı boyunca her zaman yapacak daha çok şeyi olduğunu düşünen, örnek bir bilim adamı yüzyıllık yaşamına daha neler sığdırabilirdi ki...

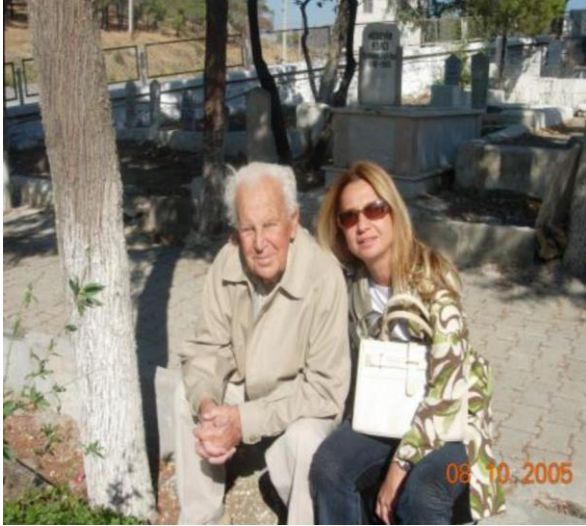
Kendisini koltuğunun altında fermuarlı evrak çantasıyla otobüs durağında beklerken ya da belediye otobüsünde seyahat ederken görmek çok doğaldı. Kendi ifadesiyle "vatandaş Ahmet Efendi" olarak yaşayacak kadar mütevazı, Atatürkçü, laik, demokrat, Cumhuriyete içtenlikle bağlı, paranın bir amaç değil araç olduğuna inanan, asla tüccar hoca olmayan, hiç kimseyi serveti ve mevki dolayısıyla kıskanmayan, din, dil, ırk, mezhep, renk, fakir zengin ayırt etmeden insanları seven, duyarlı, kibirli olmayan yaşamın en gergin, stresli anlarında bile sükûnetini asla yitirmeden sağduyulu davranarak çözüm üreten, , kolayca insanlara kırılmayan ama kırıldığı zaman kolay unutmayan eşsiz bir kişi ve olağanüstü bir babaydı. Elbette acımız

büyük, çünkü boşluğu gittiğinden beri kendini hissettiriyor ve her geçen gün daha da hissettirecek...

Babacım iki hafta önce hastane yatağınızda yanınıza uzandığımda saçlarımı okşarken uyuya kalmıştım. Bir anda sana gelen sıkıntıyla koşturan hemşirelerin ayak sesleriyle uyandım. O an senin artık eski ışıltısını göremediğim mavi

gözlerine baktım müthiş bir korkuyla "gitme babacığım bizi lütfen bırakma" diye hıçkırarak haykırdığımı hatırlıyorum. Ve sen o gün yoğun bakıma kaldırıldın. Yaşamın gibi ölümlünde asil oldu babacığım. Direndin, ölümü erteledin, gelmesini beklediğin insanları kucakladın son arzularını dile getirdin, dostlarına hoşça kal dedin ve şu anda bu salonu dolduran dostların senin huzurunda son bir kez daha saygıyla eğiliyor. Senin felsefeni, yeni nesillere anlatacağımıza söz veriyoruz. Hayat elbette devam ediyor ama sensiz ama renksiz ama donuk. Öylesine yoğun, sıcak ve yakın ilişkimize rağmen o kadar çok keşkem var ki Keşke daha fazla zamanlarımız olsaydı babacığım daha çok seni dinleyebilseydik, sana dokunabilseydik. Ölüm soğuk babacığım ama yüreklerimiz sevginle, sana duyduğumuz hayranlıkla sımsıcak. Babacığım; yerin doldurulamaz ama ben şu anda acımızı değil sana şükranlarımızı, minnetlerimizi ifade etmek istiyorum. Sen bize tertemiz, onurla yaşanmış bir hayatın gururunu yaşattın. Sen asil kişiliğinle yüreklerimizde taht kurdun.

Yaptığın konuşmalardan birinde "Bu hayattan ayrılırken taşınır taşınmaz bir şey bırakamıyorum. Tek bırakacağım babalarımın tertemiz mazisi ki bu da onlara bol bol yeter" demiştin. Emin ol babacığım hızla kirlenen dünyamızda sen çok özeldin ve bize bıraktığın miras öyle değerli ve anlamlı ki torunlarına da yeter.

Bizler; size ve sizinle yaşanan anlam yüklü anlara asla doymadık. O eşsiz kişiliğiniz

bizi aydınlatmaya devam edecek. Seni çok ama çok özleyeceğiz. Bizler, senin yaşam ilkelerine, doğrularına sımsıkı sarılarak ayakta kalacak ve seni sonsuza dek yaşatacağız. Rahat uyu babacığım...

Sil baştan yaşama şansım olsaydı...

Ayşe Lebriz Berkem

Bebekevimiz... Yıl 1963. Doğmuşum... 20 Temmuz gününde... Güzelbahçe Kliniği'nden Bebek'teki bebekevimize geldik... Bebeklikle çocukluk arasındaki yıllarımızı da Bebek'teki bu bebekevimizde geçirdik. Üç katlı olan evin İkinci katındaydık. Dışardan eve girer girmez yemek salonuna adım atılırdı. Kare bir masa, büfe, İki koltuk ve soba... Küçük yüz metre kare eve yedi nüfus sığırdık. Radyolu günlerdi... Orada yemek yenir, orada oturulur, orada ders çalışılır ve radyo dinlenirdi. Oyuncak evdi... Bebekevimizdi... Üç katlı, küçük bahçesi olan, bahçesinde ortancaları olan, önünden yoğurtçusu, sütçüsü, bozacısı, pamukçusu, bileycisi geçen kiremit renkli bebek kokan bir evdi... O bebek kokusuna, bekleğimizin kokusuna rağmen ne büyük olaylara tanıklık etmişti o üç katlı, küçük bahçesi olan, bahçesinde ortancaları Olan ev...

Doğduğum yıllar ve onu takip eden birkaç yıl oysa ne kadar huzursuz yıllarmış. Olanlardan bihaber "ingaa" derken, "ciyaklamalar" olurken kaynayan bir kazanmış meğer etrafımız. Evde "ciyaklamalar" üniversitede "ciyaklamalar" nasıl kaldırılmış onca olaylar anlamadım gitti! Huzursuz yıllarmış...

Babam; daha sonraki yıllarda kaleme aldığı "Yaşadığımız Olaylar" adlı kitabında o yılları şöyle anlatmış:

"1964—65 ders yılı üniversitemiz için üzüntülü, huzursuz bir yıl olmuştur. Bir üniversite, esas itibarla, birbirinin tamamlayıcısı olan öğrenci ve öğreticisi ile bir bütündür. Bu toplumun en önemli insan unsuru Hocaları kadar ve belki daha da çok öğrencileridir. Bu iki unsur arasındaki işbirliğinin yokluğu üniversiteyi zayıf düşürür, başarı azalır ve bundan da evvela o müessesenin mensupları ve sonra da ülke büyük zarar görür. 1964—65 ders yılındaki huzursuzluklardan biri bizzat öğrenciler arasında, öteki de öğrenci kuruluşlarıyla üniversite idaresi arasında kendini göstermiştir. "

28-29 Nisan 1960 Öğrenci Olayları'nı 27 Mayıs ihtilali izlemiş ve olaylar 1968 haziran ayına kadar da sürmüştü... Benim doğduğum yıl babam Fen Fakültesi Dekan'ıymış yani işi çok zormuş! Öğrenciler arasındaki olaylar, öğrenci kuruluşlarıyla üniversite idaresi arasındaki sürtüşmeler, toplantılar, sorumluluklar, tehditler, protestolar ve evde bekleyen civcivler Emeklemişim, ayağa kalkmışım, üniversite de ayağa kalkmış, onunla da kalmamış olaylar şiddetlenmiş, üniversite işgal edilmiş... Evde, büyümüş civcivlerin işgali, üniversitede öğrencilerin işgali... Gerçekten babamın işi zormuş! Bu işgaller sırasında; babam da üniversitenin senatosunda olduğundan toplantı yapacaklar ama üniversiteye giremiyorlar... Üniversite Senatosu da, Baltalimanı'ndaki Fen Fakültesi'nin Hidrobiyoloji Araştırma Enstitüsü'nde her gün toplanmaya başlamış.

Baba nerede? Baba Baltalimanı'nda...

Baba nerede? Baba Baltalimanı'nda...

Sonunda Hidrobiyoloji Araştırma Enstitüsü'nün -ki küçük bir saraycıktı- uzun yıllar bizim evimiz olduğunu düşünmüş ve buna ciddi ciddi inanmıştım. Ve orayı niye kendimize malikâne olarak seçmediğimize bir anlam verememiştım. Hem daha geniş, oynamak için kocaman bahçesi var, önünde de denizi... Ama bebekev ha deyince bırakılacak gibi değildi ki! Haklıydılar. Küçüktü ama o evde konuşulanlar onu büyüttü olgunlaştırdı... Bebeklikten çıktı... Bebek kokusu gitti. Babam, dekanlığı sırasındaki olayları, baskınları, işgalleri, annem ise laboratuvarları kurarken yaşadıklarını, asistanlarıyla yaptığı çalışmalarını anlatacaklardı... Babam hocalık, dekanlık, ün-yek, ün-yapı, kredi yurtlar kurumu derken annem tahliller yapıp, asistanlar yetiştirecek ve evimiz öyle bir 68 olaylarını yaşayacak, tanıklık edecekti ki; radyonun sesi sonuna dek açılacaktı. Babam ve karşı komşumuz da olan biricik dostu Nazım Amca (Nazım Terzioğlu) bahçedeki merdiven basamaklarına çilingir sofrasını kurup, radyoya alternatif olacak bir gündem yaratmışlardı. İki muhterem dost için bundan daha güzel içilecek bir mekân düşünülemezdi! Derin bir dostlukları vardı, içtikleri -bir kadeh- rakı ayrı gitmezdi! O çilingir sofralarının etrafında az koşturmadık! Üç katlı, küçük bahçesi olan, bahçesinde ortanca olan o, bebek kokulu evin merdivenlerinde babam ve Nazım Amca dünyayı, Türkiye'yi, üniversiteyi kurtarırlar, öğrenci olaylarını, baskınları yatıştırırlar, çözüm üretirler, reformlar yaparlardı. Bilimsel tartışmalar yapar, dostluklarını gün be gün daha da derinleştirirlerdi...

Silivri-Semizkumlar'daki yazlığımıza da Nazım Amca'nın teşvikiyle girmişlerdi. Böyle olunca sohbetleri, yaz akşamlarının mehtaplı gecelerine de uzanmış oldu. İyi de oldu. Toplam yedi profesördüler... Topu topu yedi evdi... Öyle bir yere kurulmuştu ki; inle cin top oynuyorlar sanırsınız. Öyle bir ıssızlık, öyle bir sessizlik... Öyle bir kimsesizlik...

Ki yıllar sonra o sessizliği, o kimsesizliği çok özledik! Burnumuzun direği sızladı, yüreğimiz burkuldu ama talana seyirci olduk! Benimle yaşıtı. Elimizde büyüdü sanki. Babamla annem bahçeye can katmışlardı. Babam daha çok ağaçlarla, sebze ve meyvelerle 'alakalanır', annemse rengârenk çiçekleriyle... Ağaçlarımız, güllerimiz, aslanağızlarımız, söğüdümüz, karpuzumuz bile vardı, sonra domates-biber-soğan-patates hatta patlıcan da... Ne ararsanız vardı... Ama ne elektrik ne de su vardı. Ama sevinç isterseniz vardı, mutluluk deseniz o da vardı. Mutlu olmak için de "çok şeye" ihtiyaç yokmuş, "tek bir şey" yetermiş... Sevgimiz. Bunu bize yaşayarak ve yaşatarak anlattılar.

Birkaç yıl önce oraya gittiğimizde, nar ağacının devasa haline bakıp; babacığım manzarayı da kapatıyor diye dallarının kesilmesini istedi. Bendeki reaksiyon evlere şenlikti. Salya sümük ve ciyıklama, feryadımın yanında asil bir davranış kalırdı. Öyle bir edepsizlik! Babamla annemin içi cız etti benim ağlamama. Sonunda bıraktılar budamayı, ben de "eyleme" son verdim. Yine küçük bir budamayı "anılarım kesiliyor" sendromu gibi yaşamıştım.

Semizkumlar'ın bir kum tepesi vardı ki, çık Allah çık bitmez, en tepeden kendimizi bırakır, denizin kenarında kalkardık! O kumlardan ne kaleler yapıldı, babam ne fizik tedavileri gördü! Siyatiği azdığı zamanlarda kumların içine gömerdik onu... Çok yönlü bir kumdu! Onu da tükettiler. Kum tepesinden çalınan kumlar inşaatta kullanıldı. Evler çoğaldı, insanlar kalabalıklaştı. Ama sesleri ne bizim sohbetlerimizi ne kahkahalarımızı bastırabilirdi. Gece; ay ve yıldızlar, babam, annem ve biz üç civcivler ve de dostlar... Sımsıcak yaz akşamlarıydı... Buram buram özlenesi...

Düşünüyorum da... Babamla Nazım Amca'nın yudumladıkları aslında viski de olabilirdi... Ama ben nedense hep babamı çilingir sofrasında anımsıyorum. Daha sonra taşındığımız Etiler Profesörler Sitesi'ndeki evimizde de, üniversiteden geldiğinde bazı zamanlar -hele bir de Fenerbahçe maçı varsa- akşam yemeğine kadar kendine bir çilingir sofrası hazırlardı ki... Biz biraz daha büyümüş civcivler nerdeyse rakının içine düşecek gibi olurduk. Bir çilingir sofrası bu kadar mı güzel hazırlanır. Bir kadeh rakısı —fazlası değil bir kadeh

sadece- beyaz peynir, domates-salatalık ve zeytin... Her sabah kahvaltıda verseler yemeyiz ama o çilingir sofrasından zeytinleri aşırarak, o sofraya ortak olmak... Böyle bir keyif olamazdı!

Neyse! Daha sonraki yıllarda bebekevimize güçlü bir rakip getirmişti babam... Taaa Amerikalardan... Chevrolet. Bir ağırbaşlılık, bir tumturaklılık, bir karizma, bir çalım... Bir tarafı siyah, bir tarafı beyaz... Sanırsınız Ying Yang... Felsefesi bile var... Daracık sokağı kaplar. Yolun başını tutar. Öyle herkesi geçirtmezdi. Onun

yanından geçince bir hal takınacaksın, başını eğeceksin, saygıda kusur etmeyeceksin... Raconuna uyduracaksın. Haşa! O bir "beyefendi"... Taa... Amerikalardan gelmiş. Haddini bileceksin! Babamla olduğunda "beyefendi", annemle olduğunda "çapkın kibar âşık adam" olur, biz civcivler olduğumuzda da çocuk tarafı depresir "kıkırdak" bir şey olurdu. Evdeki ıncık mıncık halimizin aksine arkaya yayılırdık. Saklambaç, körebe, ebelemece ne oyun varsa oynanmaya müsaitti. İlerde de ders çalışmaya... Defter, kalem, kâğıt... Yayıl çalış. Uzan kitap oku. Olmadı uyu. Üç civcive yetecek yer var.

Bu karizma, bu güzellik, bu görkem... Bu ihtişam...

Eh, tabii o bir Chevrolet' di!

Çekiciliğinin dayanılmaz cazibesi karşısında seyirci kalmamazdı haliyle... Harekete geçilecekti... Araştırılacak, gözlenecek, takip edilecek, uygun zamanı kollanacak ve çalınacaktı. Olacak buydu. Olan da olmuştu. Çalınmıştı. Hemen polise haber verildi... Adamlar yakalandı. Chevrolet yuvaya döndü. Ağır ağır bir sokağa girişi vardı... Sanırsınız yaşadığı acıyı anlatıyordu. Babam üzerine titredi, üşümesin diye sardı sarmaladı, üstünü örttü. Bıraktı dinlensin diye...

Aradan yıllar geçti. Chevrolet'ler çoğaldı... Chevrolet'lerin miadı doldu... Chevrolet'ler satılmaya başlandı. Kime? Dolmuşçulara... O büyük, konforlu, çalımlı arabalar yolcu taşıyacaklardı. Daha çok yolcu daha çok para! Bu işler için genişlikleri biçilmiş kaftandı... Zamanı geldiğinde... Satıldı... Durum vahim! Anılar satılıyordu. Dostunu satmak gibi bir şey... Kim ona babamın verdiği sevgiyi verecek? Kime anneme yaptığı çapkınlığı yapabilecek? Kim onu bizim onu kıkırdattığımız gibi kıkırdatabilecek? Kim onu okşayacak? Kim onun duygularını anlayacak? Kim? Kim? Kim?

Satılmasındı... Gitmesindi... Ayrılınmasındı...

Ayrıldık...

Babamın hayatında hiç başka araba tutkusu olmamıştı. O başkaydı! Zaten arabalarla ilişkisi de zayıftı. Onu ben kendi arabasıyla bir gün bile üniversiteye giderken hatırlamıyorum. Sadece dekan olduğu yıllar resmi siyah bir araç gelirdi onu almaya... Ama o yılların dışındaki onca yıl evden çıkar belediye otobüsüne biner ve Beyazıt'a, Üniversiteye giderdi. Emekli olduktan sonra Harbiye'deki Kimya Cemiyeti'nin toplantılarına giderken de vazgeçmedi belediye otobüsünden... Ve bu onun için bir zorunluluk değildi. Çok doğal bir şeydi. Koltuğunun altında dosyası... Bir vatandaştı... Bu sadelik, mütevazılık, sahip olduğu değerleri büyük bir alçakgönüllülükle taşımak onun hayat felsefesiydi. Böyle bir felsefeye sahip olmayan birinin 85 yaşına geldiğinde bile bir gün dahi taksi kullanmadan belediye otobüsüne binmeye devam etmesini başka nasıl açıklayabiliriz? Kendi hayatını anlatırken dediği gibi;

"şimdi otuz dakikada alınan Seferihisar-izmir yolunu bir bütün gün arabayla giderek okula gittiğimi bugün gibi hatırlıyorum."

O doğduğu yerlerden kalkıp İzmir'e, İstanbul'a, Fransa'ya, Amerika'ya gitmiş ama doğduğu toprakları, geldiği yerleri unutmadan yaşamış ender "bilge" kişilerden biri olarak hayatını sürdürmüştü. Babam benim için bir bilge "hoca"ydı. Gençlere bakış açısı en az onun "hoca"lığı kadar değerliydi. Gençliğin bir toplum için ne denli önemli bir yere sahip olduğunu görebilecek kadar onların sadece eğitimine değil yetişmelerine de katkısı olan bir bilge hocaydı. Babam, 1997 yılında kaleme aldığı "Atatürk ve Gençlik" kitabında bu düşüncesini şöyle dile getirmişti:

"...Gençlik sorunları toplumun yapısından ileri gelir. O halde, gençlerin düşünce, tutum, davranış ve eylemlerini öncelikle, içinde buldukları ve geliştikleri çevrenin ekonomik, sosyal ve kültürel yapısı etkiler... Bir ülkede 'boş gezer' sahipsiz bir gençlik varsa, bu toplum için tehlikeli bir sorun yaratır. Bu amaçsız, bu işsiz, bu küskün, öfkeli genç insanların değer yargıları ve inançları yıkılır. Tedirginlik, güvensizlik, toplumdaki kopma eğilimleri gösteren bu gençler en başta kendilerine düşman kesilirler. Hele ekonomik durumları elverişli olmayanlar, çevrelerinde kimi insanların güzel ve rahat bir yaşam sürdürdüklerini de görünce bunların özlemiyle yeni atılımlara kalkarak kendilerine çıkış yolu ararlar... Şu hususu unutmamak gerekir ki; küçüğe saygı göstermeden ondan saygı beklemek mümkün değildir. Saygı, sizden karşınızdakine giderse, onun karşılığını mutlaka görürsünüz... Görürsünüz... Ne yazık ki, Türkiye 'mizde bugün bir saygı ve sevgi bunalımı yaşanmaktadır... Peki, nereden kaynaklanıyor

bu saygısızlık? Bir süredir çarpık demokrasi döneminin salt ekonomik çıkarları, haybeden kazanılan paralardan başka değer tanınmayan, belirli bir kültür birikimi olmayan, insan olmanın onurunu benliğinde hissetmeyen özünde bir hayvansı yaşayış biçiminden kıl payı kadar bile ayrılmayan bir acayip dünya görüşünden kaynaklanmıyor mu bu? ... Gençliği bir kısır döngünün kalıpsal sınırlılığı içerisinde insancıl değerlerden yoksun belirli dogmaların belleycisi robotlar olarak değil, ileriye açık, olup biteni yorumlamaya çabalayan, olayların salt sonuçları ile değil, aynı zamanda nedenleriyle de kavramaya çalışarak daha olumlu kazanımlar elde etmeyi ilke edinen özgür düşünceli, yapıcı, yaratıcı bir nesil olarak yetiştirmek esas olmalıdır...”

Bunu niye yazdım? Çünkü bir gün gelecek biz üç civciv de "genç" olacaktık da ondan... Ve babam sadece kendi öğrencilerini değil bizleri de yetiştirirken bu yaklaşımını koruyacaktı. Ve bu sözler aynı havayı soluyan bizlere de tesir edecekti. Evimiz çocukluğumuzdan gençlik yıllarımıza kadar bir dersane gibiydi adeta... Bir çalışma azmi ki sormayın! Gece yaralarına kadar sürdüğü de görülmüştü... Bu ağır çalışma temposundan nasibini almak istemeyen bir ben çıkmıştım. Ablalarım ve annem büyük bir haz duygusuyla kendilerini çalışmaya adanmışlardı. Bense resim yapayım, yazayım, çizeyim... İşin eğlencesindeyim! Her gece babacığın yolunu gözlerdim. Onun "hadi artık yatın" diyen oturaklı, tumturaklı, kesin kararlı sesini duydum mu, hooop doğru yatağa... Nasıl bir kıvraklık, nasıl bir kayıp gitme, yok olma anlatamam! O zamanlar babamın arkasından sıvışıp giderdim. Babam bizi kimya ve fizik çalıştırırdı. Benim fena halde fen bilimlerine yatkın olmayan dağarcığıma ne yapıp edip bilgileri depolamıştı. Mucize misali! Gerçekten o kadar yalın ve anlaşılır, güzel anlatırdı. Ders anlatımı bile yaşamı gibi yalındı. Öğrenmemek diye bir şey söz konusu olamazdı. O kadar iyiydi... Daha ne diyebilirim ki; durur durur sonra babamla çalışır, iyi not alır, bitirirdim işi... Rivayete göre, biz büyüyüp serpilmeye başladığımız yıl itibariyle notlarında bir yumuşama olmuşmuş. Artık ne kadar doğru bilemem! Doğruyu söylemek gerekirse babacığın da bir sabrı vardı, yok değildi! Problemin birinde bir tikanırdım, saatlerce açmaya çalışırdı. En sonunda, "Ne yapacaksın söyle?" Diye sorardı, ben de "toplayacağız baba" derdim iyiyi düşün", "çıkartacağız baba", "İyi düşün", "çarpacağız baba", "Şimdi ben..." Sakın yanlış anlaşılmasın sonu "çarpma"yla nihayetlenmezdi. Ama "şimdi ben..." demesi sabrının nihayete vardığının bir göstergesiydi... Ve hemencecik, o anda zihin toparlanır, gözler açılır, cin gibi olurdu... Böyle kurtardı beni kimya ve fizik sınavlarından...

Babamın beni kurtardığı sadece bunlar da değildi. Bir de benim saç mevzuum vardı... Kıvırcık... Ve de upuzun... Ablalarım bir gün saçlarıma çeki düzen vermeye kalktılar. "Uçlarından keselim" dediler yamulttular, "yamuldu" dediler düzeltmeye kalktılar, sonuçta saç kaydı, makas hız aldı, benim saç oldu mu hilkat garibesi! Bıraktılar "bu saçtan bir şey olmaz" deyip! Kaldım mı yamuk olmuş saçıyla ortada... Sofraya oturur oturmaz babam gördü mü, ahı gitmiş vah'l kalmış saçımı... Gözlerinden yaş aktı mı?.. Bütün yemek kursağımızda kaldı. Anladım ki babamın rızası olmadan bu saç kesilmeyecek, saça dokunulmayacak! Çünkü saç babamın da annemin de oyuncağı gibiydi. Her sabah babamın ayaklarının dibine oturdum, üstten üstten saçlarımı acıtmadan yumuşacık tarar ve sonra da özerdi. Bu değişmez rutin içinde annem, arada fırsat kollayıp saçımı ele geçirirse, bu işlem uzar da uzardı. Dipten dipten taranır, düğüm olan yerler açılır, saç bir hizaya sokulurdu. Annemin de hoşuna giderdi. Babamdan fırsat bulursa tabii... Bir defasında bu fırsatlarla o kadar köşe kapmaca oynamıştım ki bedelini ağır ödedim, saçımı annem bile açamadı. Sonraki birkaç ay anneme tarattım, sonra tabii yine babacığa... Eeee, bir benzerliğimiz vardı ne de olsa! Saçlarımın kıvırcıklığım babamdan almıştım! Bir de burnumun yılıklığını. Herkese söylüyorum, inandıramıyorum. İkimizin burnu da sola doğru meyillidir. Bkz. Fotoğraflara...

Bir gün bir resim yapmıştım. Nerden aklıma gelmişti öyle bir resim yapmak? Bilemedim. Üç hippinin resmiydi. Ama çok güzel üç hippiydi. Resim sergiye bile konmuştu. Yıl yetmişler... Çiçek çocukları çiçekler gibi etrafa saçılmışlar. Ağır bir başkaldırı, ağır bir isyan durumu... Başkalarına ütöpik gelen! Topluma, düzene karşı duruşları saçlarında, giyimlerinde, yediklerinde, içtiklerinde kendini ortaya koymuşmuş... Kendi kültürlerini yaratmışlar, yaratmakla kalmamışlar bunu yaşam biçimine dönüştürmüşlermiş... Çiçek misali, mis gibi kokmasalar da çıkışları mis gibiymiş... Gençlik dediğin aykırı, asi, militan ve biraz da anarşist olacak, dünyaya muhalif olacak. Babam gibi gençleri anlayan az bulunur tabii... Onun için anlaşılammış olmanın acısı daha da büyütmüş sorunlarını... Sonuçta nerden etkilendim, niye etkilendim bilmedim, bilemedim. Ama o üç hippiyi resmedişimdeki güzelliği hatırlıyorum. Benim de saçlarım, tıpkı onların saçları gibi upuzundu ve kıvırcıktı, belki ondandır, çocuk akli işte! Saçlarım aykırıydı, asiydi, isyankârdı, anarşistti. Tıpkı onlar gibi. Ben değildim. Ama saçlarım öyleydi. Doğası gereği... Onun Çiçek Çocukları kanından, hatta bazen Uzakdoğu felsefesinden olduğuna inanırım. Yoksa neden ben durup dururken bu sistemi eleştireyim, her türlü şiddete, tüm savaşlara karşı olayım? Değil mi? Zorum ne? Bu bana ait gibi durmayan protest tavır nereden geliyor sanırsınız? Saçlarımdan... Kıvırcık saçlarımdan... Zapturapt altına

alınamayacak olan asi, isyankâr saçlarım yüzünden. "Çiçek Çocukları" dönemi, 68 rüzgârı bitmişti, biz -saçım ve ben- iki ayağımız üzerine dikildiğimizde... O zaman; içinde ukde kalan saçım, bir nevi "çiçek çocuklarının" da mirasçısı olan "sol hareketin" içine daldı. 12 Haziran 1960—1980, üçüncü dönem öğrenci hareketleri başlamıştı. Ben lisedeydim. O yıllarda babam, bizi tatillerde İstanbul Üniversitesi'nin Enez'deki dinlenme kampına götürürdü. Enez'deki kampta çok arkadaşlar edindik. Hepsi de üniversite öğrencileriydi... Aralarında babamın öğrencileri de vardı. Yani çağdaş, düşünen, okuyan, araştıran bir anne ve babanın evlatları olarak tabii biz de bir şeyleri araştıracaktık! Bu kaçınılmazdı! Ama yine de bütün olanların tek sorumlusu dediğim gibi saçlarımdı! Ben ona "başını belaya sok" demedim ki! Asi işte ne olacak! Saçımın dikine gidecek! Okuyacağım, araştıracağım, göreceğim, inceleyeceğim derken bir gün -Ağustos 1980- yolda durduruldum, arama tarama derken, n'oldüğünü anlamadan kendimi karakolda buldum. Silivri'ye, Semizkuşlar'a gidecekken Selimiye'ye gittim... Yaş on yedi... Hayatın sillesi öyle bir vurmıştı ki... Sorgulayacak fırsat bile bulamamıştım. Bir saat içinde "on yedi" yaş daha büyümüşüm. Gözlerimdeki ışık kaybolmuştu. Babamın ve annemin benden haber alamadıkları o bir gün de dâhil olmak üzere, nerde olduğumu öğrendiklerinde ve ardından Selimiye'ye ziyarete geldiklerindeki yaşadıklarını, acıları gördüğümde çok utanmıştım. Ve bu "utanma" duygusunu bana yaşattığı için sisteme daha da kızmıştım. Zordu, ama yine de "dik" durmaya çabaladım.

Ama asıl, çok sonraları, ben de bir evlat anası olduğumda onların acılarını daha da idrak ettim. Babama ve anneme müteşekkirim. Yukarda babamın alıntıladığım felsefesini yazısından birebir bana gösterdiği için ve annemin acıyan yüreğini yatıştırmayı başardığı ve hâlâ başı dik durmaya devam ettiği için babama çok, ama çok müteşekkirim. Babamın ve annemin, ablalarımla Selimiye'ye ziyarete geldikleri bir gün babamın öğrencileri de orda değil mi! Öğrenciler büyük bir heyecanla, yüzbaşıya yalvar yakar olup, hocalarıyla görüşme iznini almışlardı. Babamdan tek arzuları kaçırmış oldukları sınavı tekrarlatmasıydı, çünkü atılmaları söz konusuydu. Babam öğrencilerini dinlemiş ve onlara yardım sözü vermişti. Benim durumum aslında çok da trajik bir durum değildi! Sadece bir kitap, birkaç kendi el yazımla tuttuğum notlarım! Sekiz gün sonra eve döndüm. Birkaç gün sonra polis ziyaretimize geldi. Ben evde yoktum. Babam ve annem

her zamanki beyefendi ve hanımefendilikleriyle polisleri buyur etmişler, polisler de kibarca "arama" yapacaklarını söylemişler. Bizimkiler de "tabii" demişler... Ama tedirginler haliyle... Ev; Nâzım Hikmet'in, Yaşar Kemal'in, Orhan Kemal'in, Aziz Nesin'in, Çetin Altan'ın, Maksim Gorki'nin, Jack London'ın, Yılmaz Güney'in, Simone de Beauvoir'un ve daha birçoklarının kitaplarıyla doluydu... Annem kitaplarımızdan bir kaçını -elinden gelse hepsini- görülmeme ihtimali olan bir yerlere koymakla meşgulken, ben geldim. İkinci kez başımı öne eğdirmişlerdi. Ama babam bu utancımın uzun sürmesine tavrıyla, duruşuyla nihayet verecekti, çünkü "Atatürk ve Gençlik" kitabında yazdığı gibi...

"Gençlerimizin karşıt kamplara ayrılıp birbirlerine saldırmalarını tekrar yaşamak değil, hatırlamak bile istemiyoruz. O acı olayların bir daha yaşanmaması için gençlerimizi özgürlük düzenine göre hazırlamamız şarttır. Değişik düşüncelerin zarar vermeyeceğini, her düşüncenin rahatça, özgürce söylenip yazılmasının demokrasinin esas kuralım oluşturduğunu bıkmadan, usanmadan gençlerimize anlatmak şarttır. Aralarındaki din, dil, ırk, renk farkı olan dünyanın çeşitli değişik toplumlarındaki insanlar pekâlâ birbirlerini sevebilip nasıl arkadaşlık yapabiliyorlarsa bizim insanlarımız da farklı düşünce ve görüşlere sahip olmalarına karşın birbirlerine anlayışla ve saygıyla yaklaşımları gerektiğini ve bütün bu farklılıkların insanlar arasındaki sevgiyi asla engellemeyeceğini algılamaları gerekmektedir. İşte burada ana-baba ve eğitimciler büyük sorumluluk ve görev düşmektedir. Öğretmenler, aydınlık bir eğitim yolunu sabırla izledikleri takdirde, sonunda çocuklarımız, birbirlerinin düşüncelerine katılmasalar bile, 'herkesin düşüncesini özgürce açıklayabilme hakkını sonuna dek savunmak' durumuna gelecektir. İşte o zaman geleceğe güvenle bakabiliriz." Düşüncesini savunan, bir bilge, hoca ve babaydı...

Sonuçta bir şey olmadı. Zarif ziyaret sona erdi! Örneğin; o zaman saklamaya çalıştığımız kitaplar içine "İnce Memet" de karışmış! Yıllar, yıllar sonra babamla Yaşar Kemal tanışacaklardı... Benim için; Yaşar Kemal'in, babamızı son yolculuğuna uğurlarken yanımızda olması o kadar anlamlıydı ki... Sanki o yılların acısını çıkarmıştım. Onu üzümüştüm, biliyorum. Bana bir şey demesine gerek yoktu. Mavi ışıltı ışıltı gözleri her şeyi anlatıyordu. O ışık; diyebilirim ki, tüm yaşamı boyunca her türlü acılar, hüznler, kederler ortasında bile sönmedi... Hiç...

Babalar ve kızları... Herkesin gözleri önünde salkım saçak gösterilen bir sevgi değildi... Gecenin bir yarısı usulca yatağımızın başucuna gelip, üstümüzü örtüp, yine usulca dokundurulan bir busede saklıydı bu sevgi... Babalar ve kızları... Derin bir başka tür sevgi... Babam; ailesinin tüm kadın fertlerine sımsıcak sarılmayı, sevmeyi, korumayı, kollamayı başarmış, benim için kocaman "mavi gözlü bir devdi"... Annemin de "cherie"si...

Bir gün babama Borges'in bir şiirini okumuştum; "Sil baştan yaşama şansım olsaydı" diye... Babam onu kendi yaşamına uyarlamış ve demişti ki: "sil baştan yaşama şansım olsaydı... Hocamın dediği gibi beyaz önlüğümü sırtımdan hiç çıkartmazdım... Ama hey hat! 99'undayım ve hâlâ görev aşkıyla dopdoluyum."

Ben de diyorum ki babacığım; "sil baştan yaşama şansım olsaydı, yine senin kıvırcık kızın olmayı isterdim." Son yolculuğuna onu gözyaşlarıyla değil, böyle bir "bilge" babaya sahip olmanın kıvancı ve onuruyla, tıpkı yıllar önce en derin acısını başı dik, dimdik durarak karşılayan bir babanın kızı olarak uğurlamak istedim. Bir baba-kız yolculuğunun sonuna geldiğim için ağlamadım, onu yaşadığım için gülümsedim. Bir mutluluktan kırk dört yıl birlikte yaşamak! Onun sevgisini hissetmek! Ama babamın dediği gibi; "ölüm iyi hoş da 'ayrılık' olmasa"... Çok ayrılık yaşadım... Ama... Ayrılma zamanı geldiğinde bile ayrılmadım, ayrılmadım. Sevdiklerimden... Sahi, biz ayrıldık mı ki baba?

Zeynep Erdem

Dedeciğim

Kumruları dinlemeyi özledim... Gel Silivri'ye gidelim. Sabah kahvaltı yapalım arka balkonda... Söz, bu sefer mırın kırın etmeden kalkacağız biz torunlar. Yanında oturacağım bu sefer. Sonra kum yokuşundan denize, denizden incir ağacıyla üzüm salkımlarının altında demir salıncakta sallanmaya çıkalım. Sen "Hanım! Çay getir demeden, üç kızın pervane olsun etrafında... Bugün de kalalım orada, yarın da, öbür gün de, öbür gün de...

Çocuk olalım yine.
Salondaki sütunun etrafında
beşimiz kan ter içinde koşturalım.
Herkes kızsın, sen gül "koşun,
koşun" de yine çaktırmadan.
Hazineler kazalım dolaplarında
bakıp gurur duyalım seninle... Sen
istesen de, her gazetenin, her
satırını her gün nefesim
kesilmeden okusam... Ben yumuş
saçlarına dolasam parmaklarımı,

briyantininden bahsetsen, Atatürk'ten, eski İstanbul'dan, protestolara göğüs genişinden, gezdiğin, çalıştığın okuduğun yerlerde Türk olduğuna inanmayışlarından, onlara bu milleti tanıtmış olmaktan nasıl da gurur duyduğundan bahsetsen... Bahsederken ışıldasan yine...

Şair ne demiş? Derdin... "Her Şey Güzel de Ayrılık Olmasa!

Seni Seviyorum, temiz kalbini şimdiden özlüyorum...

Melisa Ünver

Dedeciğim,

16 sene sizin başarı hikâyelerinizle büyüdüm. Sizin nasıl bir efsane olduğunuza hep tanık oldum. Ali Rıza Berkem'in torunu olma gururunu hep taşıyorum, attığım her adımda, aklımda ve kalbimde hissediyorum bu ayrıcalığı. Sizin adınız hep kalacak akıllarda, çevrenize ve mesleğinize olan katkılarınız hep yaşayacak adınızla beraber. Biz de her zaman sizin yürüdüğünüz yolu takip edeceğiz. Dedeme yakışır bir torun olacağım, kariyerimle ve kişiliğimle. Günün birinde sizin bize bıraktığınız miras olan tertemiz ve gururlu geleceğe ben de bir şey katacağım. Yemek toplantılarında, önemli günlerde ailenin en tecrübeli ve bilge insanı olarak konuşma yapardınız. "Seneye burada bulunup bulunmamam meçhul" derdiniz, kimse inanmazdı. Doksan dokuz sene az geldi dedeciğim bize. Sizi kafamızda öyle ölümsüzleştirdik Sanki hep favori köşenizde bize hikâyelerinizi ki... Sanki hiç bitmeyecekmiş gibi... Anlatacakmışsınız gibi... Çok değil, bugünden birkaç hafta önce başımı dayamıştım omzunuza, saçlarımı okşuyordunuz. Uyuya

kalmıştık beraber evdeki yataкта... O andan daha huzurlu bir anı hatırlamıyorum. Şimdi birlikte geçirdiğim o dakikalar çok daha değerli, çok daha vazgeçilmez. O anların hep yenisi olur, hep çoğalır sanmıştım... Sizsiz geçireceğim babalar günü, sizsiz geçireceğim 23eylül bana çok ağır geliyor dedeciğim. Konuşmalarınızı, anlamlı sözlerinizi çok özledim. Politika, ekonomi, kimya, periyodik cetvel, atom, cumhuriyet, laiklik, anneannem, Fenerbahçe... Konu hiç fark etmez yeter ki konuşalım! Yaşam öğütlerinize her zamankinden daha çok ihtiyacım var. Işığınıza, bitmek bilmeyen sevginize, hayatla barışıklığınıza ve tecrübelerinize doyamadım. Hayatımda ilk kez birini kaybediyorum ben. Alışık değilim bu duyguya ve kaybettiğim siz olunca alışmak da hiç gelmiyor içimden. Uzaniyorum yatağınızda, aklımı bir kaç ay öncesini götürüyorum, beraber uyuduğumuz bir zamanı düşünüyorum. Gözlerimi kapatıyorum, kalp atışlarınızı duyuyorum uzaktan bir yerden. Kır saçlarınız, okyanus mavisi gözleriniz, bembeyaz kaşlarınız geliyor gözümün önüne... Yine huzur doluyor içim, ama bu sefer buruk bir huzur. Akşam arabada giderken arka koltukta yaslıyorum kafamı cama... Yolun kenarındaki Işıkları görüyorum, soruyorum kendi kendime "Işık nedir?" diye... "Medeniyet"... Gülümsüyorum, ama buruk bir gülümseme... Geçmiş tazelemenin, yaşananları yeniden yaşamanın imkânı yok. Ama sizinle yaşadıklarımız zihnimizde zaten çok canlı. Biz sizi hem kalbimizde hem aklımızda hep yaşatacağız dedeciğim. Yaşatacağız dedeciğim. Bundan sonraki aile toplantımızda konuşma yapamayacaksınız ama sesiniz zaten kafamızda yankılanıyor olacak. Fenerbahçe yenildiğinde "tüh" diyemeyeceksiniz ama biz diyeceğiz sizin yerinize. Yaşayacaksınız dedeciğim; sanki hiç gitmemiş gibi...

Hayatımın her dakikasında Ali Rıza Berkem'in torunu olma gururuyla yaşadım. Kimya hocalarım "Kimyaya merakın nerden geliyor" diye sorduğunda "Dedemden. Dedem kimyager" diye cevap veriyorum. Sonraki soru adı ne dedenin oluyor. Cevabımı vermemle beraber

öğretmenlerin gözü parlıyor. "Ali Rıza Berkemlin torunu" unvanını taşıyorum. Kimyaya olan merakımın ve başarımın cevabı oluyor adınız. Sizi örnek alıyorum dedeciğim. Sizin bize bıraktığınız temiz geçmişi devam ettirmeye çalışıyorum gelecekte de. Yaptığım her işte size yakışır bir torun olmaya çalışıyorum. Elbette büyük bir sorumluluk ancak bu sorumluluğu taşıyacak gücü ve desteği buluyorum ailemdeki herkesten. Yaptığınız şehriye çorbası ve köfteli patates hala damağымda.... Söylediğiniz sözler, anlamlı konuşmalar hala kulağымda... Gözleriniz, saçlarınız, kaşlarınız, kirpikleriniz, yanaklarınız hala gözümün önünde... O yumuşacık ellerinizle sıcak

dokunuşlarınız hala saçlarımda ve tenimde... Dedeciğim çok özlüyorum seni. Umarım yattığın yerde huzurlusundur. Oradaki yaşamın da buradaki gibi olur inşallah! Seni çok seviyorum.

Prof. Dr. Ali Rıza Berkem'in Öğrenim ve Araştırma Yaşamıyla İlgili Diğer Fotoğraflar

Ali Rıza Berkem liseden sonra, 1928 yılında Milli Eğitim Bakanlığı'ndan burslu olarak, Fransa'ya Montpellier Üniversitesi'ne gitmişti (Soldaki fotoğrafta, ortada İzmir Erkek Lisesi'nin ilk müdürü Rıza Nafiz Ergüder, öğretmenler ve öğrenciler). Türkiye'ye döndüğü 1933 yılındaysa, aynı lisede fizik öğretmenliğine atanmıştı (Sağdaki fotoğraf; okul müdürü Halil Erdim, öğretmenler ve 1933 yılı mezunları).

1929 yılında Feyyaz Gürsen (sol başta) ve Lütfi Biran'la (sağ başta) Montpellier Üniversitesi'ne giden Berkem (soldaki fotoğraf), bu üniversiteden, büyük başarıları nedeniyle, 1932 yılında Coulouma Ödülü'nü alarak mezun olmuştu (sağdaki fotoğraf, diploma töreni sırasında çekilmiş).

Türk dostu, ünlü Fransız yazar Claude Farrer'in verdiği bir konferansın sonrasında...

İÜ Fizikokimya Kürsüsü'nün bulunduğu Zeynep Hanım Konağı 1942'de yapılmış. Ali Rıza Berkem'in büyük çabalarıyla, başta öğrenci laboratuvarları olmak üzere, kürsü yeniden kurulmuştu (fotoğraflar 1950).

1955-56 yılları arasında, Oregon Üniversitesi'nde konuk profesör olarak bulunur Berkem (solda), 1956 yılındaysa, Oak Ridge Nükleer Araştırma Merkezi'ne gider (Prof. Overmann ile sağda).

Radyoizotoplar üzerine çalıştığı Onk Ridge Nükleer Araştırma Enstitüsü'nde, farklı ülkelerden çok sayıda araştırmacı da bulunuyordu.

1960'da ITÜ'de düzenlenen Uluslararası Kimya Sınavı Kongresi (sağda), UNESCO Genel Konferansı, Paris 1972 (sola).

